ກໍລະນີສຶກສາ

ການເພາະປູກເຄື່ອງປ່າຂອງດົງເຮັດໃຫ້ຊາວກະສິກອນມີລາຍຮັບເພີ່ມຂຶ້ນ

ການປູກໝາກໜອດ ທີ່ເມືອງຄູນ ແຂວງຊຽງຂວາງ

ເພີ່ມປະສິດທິພາບການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກຜ່ານການພັດທະນາວິສາຫະກິດກະສິກຳ

ບົດຮຽນຈາກໂຄງການພັດທະນາວິສາຫະກິດກະສິກຳຂະໜາດນ້ອຍໃນເຂດພູດອຍ ສປປ ລາວ

NAFRI National Agriculture and Forestry Research Institute

ກ.ສ.ກ.ປ NAFES

CIAT 45 Centro Internacional de Agricultura Tropical International Center for Tropical Agriculture A Remarkable Record of Science for Change Since 1967

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC

ການປູກໝາກໝອດ ທີ່ເມືອງຄູນ ແຂວງຊຽງຂວາງ

ປະຊາຊົນທີ່ຕັ້ງຖິ່ນຖານໃນກຸ່ມບ້ານສຳພັນໄຊເມືອງຄູນ ແຂວງຊຽງຂວາງ ເຄີຍເຂົ້າປ່າເກັບໝາກໝອດ ແຕ່ໃນປະຈຸບັນເຂົາເຈົ້າສາມາປູກໃນຮົ້ວສວນຂອງເຂົາເຈົ້າ ແລະ ເກັບຜົນຜະລິດດັ່ງກ່າວໄດ້ 3.2 ໂຕນ/ເຮັກຕາ/ປີ ສ້າງລາຍຮັບໃຫ້ຄອບຄົວສູງເຖິງ 4.8 ລ້ານກີບ/ເຮັກຕາ. ເຖິງແມ່ນວ່າຊາວກະສິກອນຈະພົບບັນຫາຫຍຸ້ງຍາກໃນເວລາເລີ່ມປູກໝາກໝອດ ແຕ່ໝາກຜົນທີ່ໄດ້ຮັບກໍ່ເປັນການຊຸກຍູ້ໃຫ້ເຂົາເຈົ້າຄົ້ນຄວ້າຊອກຫາວິທີທີ່ເຮັດໃຫ້ໄດ້ຜົນຜະລິດຫຼາຍທີ່ສຸດ.

ພາກເອກະຊົນມີຄວາມຍິນດີຊ່ວຍເຫຼືອຊາວກະສິກອນດ້ວຍການສະໜອງແນວພັນ ແລະ ຊຸກຍູ້ການຝຶກອົບຮົມ ເພື່ອພັດທະນາຂອດການຜະລິດ ເຊິ່ງກຸ່ມບ້ານມີບົດບາດເປັນເວທີປຶກສາຫາລື ແລະ ແລກປ່ຽນຄຳຄິດຄຳເຫັນລະຫວ່າງບັນດາບ້ານຕ່າງໆ ແລະ ລະຫວ່າງຊາວກະສິກອນ ແລະ ພາກເອກະຊົນ

ປະຫວັດຄວາມເປັນມາ

ໝາກໝອດແມ່ນໝາກໄມ້ທີ່ເກີດຢູ່ໃນປ່າ ແລະ ຊາວບ້ານກໍ່ເກັບເອົາມາຂາຍ. ໝາກໝອດປ່າຂອງລາວມີ ເປືອກເປັນສີມ້ວງແກ່ ແລະ ມີກິ່ນຫອມ. ໂຮງງານແປຮູບໝາກໄມ້ ໂພນງາມໃຕ້ແມ່ນຜູ້ເກັບຊື້ໝາກໝອດ ເພື່ອສະກັດເອົານ້ຳຫົວເຊື້ອ ແລ້ວສົ່ງໃຫ້ກຸ່ມບໍລິສັດກະສິກອນລາວໃນນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນເພື່ອຜະລິດ ກວານໝາກໝອດສົ່ງອອກຂາຍໃຫ້ປະເທດຕ່າງໆໃນທະວີບເອີລົບ.

ແຜນວາດຕ່ອງໂສ້ການຕະຫຼາດສຳລັບໝາກໝອດ

ໃນເວລາທີ່ໂຄງການພັດທະນາວິສາຫະກິດກະສິກຳ (AEDP) ໄດ້ເລີ່ມຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໃນກຸ່ມບ້ານສຳພັນ ໄຊໃນປີ 2005 ຊາວກະສິກອນໄດ້ເລືອກເອົາໝາກໝອດທີ່ເປັນເຄື່ອງປ່າຂອງດົງຊະນິດໜຶ່ງເປັນຜະລິດຕະພັນບູລິມະສິດຂອງພວກເຂົາ. ພະນັກງານສົ່ງເສີມກະສິກຳກໍ່ໄດ້ນຳພາຊາວກະສິກອນສຶກສາຕ່ອງໂສ້ການຕະຫຼາດແບບມີສ່ວນຮ່ວມ ເລີ່ມຈາກກຸ່ມບ້ານສຳພັນໄຊຈົນຮອດຕະຫຼາດໃນແຂວງ.

ການເກັບກ່ຽວໝາກໝອດຂອງຊາວກະສິກອນ

ໂດຍທົ່ວໄປ ຊາວບ້ານເກັບໝາກໝອດປ່າໃນລະຫວ່າງເດືອນມິຖຸນາ ຫາເດືອນສິງຫາ ແລະຂາຍໃນລາຄາ 500 ກີບ/ກິໂລ. ຍ້ອນການຂົນສົ່ງມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກລຳບາກ ຊາວກະສິກອນເກັບໝາກໝອດໄດ້ພຽງ 20 ກິໂລ/ມື້ເທົ່ານັ້ນ ຄິດເປັນເງິນ 10,000 ກີບ/ມື້. ໃນປີ 2005 ສາມາດເກັບໝາກໝອດໄດ້ 18 ໂຕນຈາກປ່າໃນເມືອງຄູນ (ເຂດກຸ່ມບ້ານສຳພັນໄຊ ແລະ ໂພນງາມ).

ຄວາມຕ້ອງການຂອງຕະຫຼາດ

ໂຮງງານໂພນງາມໃຕ້ຮັບຊື້ໝາກໝອດຈາກກຸ່ມບ້ານ ໂດຍຜ່ານຜູ້ເກັບຊື້ໃນທ້ອງຖິ່ນສອງຄົນ ແລະ ຮັບຊື້ ຈາກຊາວກະສິກອນ 20 ໂຕນ/ປີ ເຊິ່ງທາງໂຮງງານມີໂຄຕ້າໃນການສະໜອງໝາກໝອດປ້ອນໂຮງງານໃນວຽງຈັນ 170 ໂຕນ/ປີ ແຕ່ໃນປີ 2005 ເກັບຊື້ໄດ້ພຽງແຕ່ 50 ໂຕນເທົ່ານັ້ນເຊິ່ງຄວາມຕ້ອງການໃນຕະຫຼາດເອີລົບມີປະມານ 60,000 ໂຕນ/ປີ.

ໂຮງງານໂພນງາມໃຕ້ເປັນໂຮງງານນ້ອຍ ມີອຸບປະກອນເຄື່ອງມືທີ່ງ່າຍດາຍ ເນື່ອງຈາກມີຄວາມຕ້ອງການສູງໃນຕະຫຼາດເອີລົບ ຈິ່ງມີນັກລົງທຶນຫຼາຍຄົນສົນໃຈ ແລະ ເຫັນຄວາມເປັນໄປໄດ້ໃນການສ້າງໂຮງງານແປຮູບຂະໜາດໃຫຍ່ ແຕ່ການສະໜອງວັດຖຸດິບຊໍ້າພັດຍັງບໍ່ພຽງພໍແນວຄວາມຄິດດັ່ງກ່າວຈິ່ງຍັງບໍ່ປາ ກົດຜົນຢ່າງເປັນຮູບປະທໍາ. ປັດໃຈທີ່ເຮັດໃຫ້ການສະໜອງໝາກໝອດມີປະລິມານຕ່ໍາມີ: ຄວາມຍາກລໍາບາກ ໃນການເຂົ້າປ່າໃນລະດູຝົນແຮງງານ ທີ່ໃຊ້ແບກຫາບມີຈໍາກັດ ແລະ ໝາກຜົນທີ່ໄດ້ຮັບກໍ່ບໍ່ແນ່ນອນ. ໃນແຕ່ລະປີສາມາດເກັບໝາກໝອດໄດ້ພຽງແຕ່ 3 ເດືອນ ເຮັດໃຫ້ໂຮງງານຕ້ອງເຮັດການຜະລິດໄລຍະສັ້ນ ແລະ ເຮັດໃຫ້ໄດ້ຮັບຜົນຕອບແທນຈາກການລົງທຶນຊ້າ.

ທາງໂຮງງານໄດ້ທົດລອງປູກໝາກໝອດປ່າ ແລະ ບອກວ່າໄດ້ຮັບຜົນຜະລິດ 4-8 ໂຕນ/ເຮັກຕາ ແຕ່ຖ້າມີການບໍລິຫານຈັດການທີ່ດີ ໝາກໝອດອາດສາມາດໃຫ້ໝາກໄດ້ເຖິງ 5 - 8 ປີ. ເພື່ອເປັນການຮັບປະກັນການສະໜອງໝາກໝອດ ທາງໂຮງງານຈິ່ງໄດ້ຊຸກຍູ້ໃຫ້ຊາວບ້ານປູກໝາກໝອດແຕ່ກໍ່ບໍ່ສໍາເລັດ.

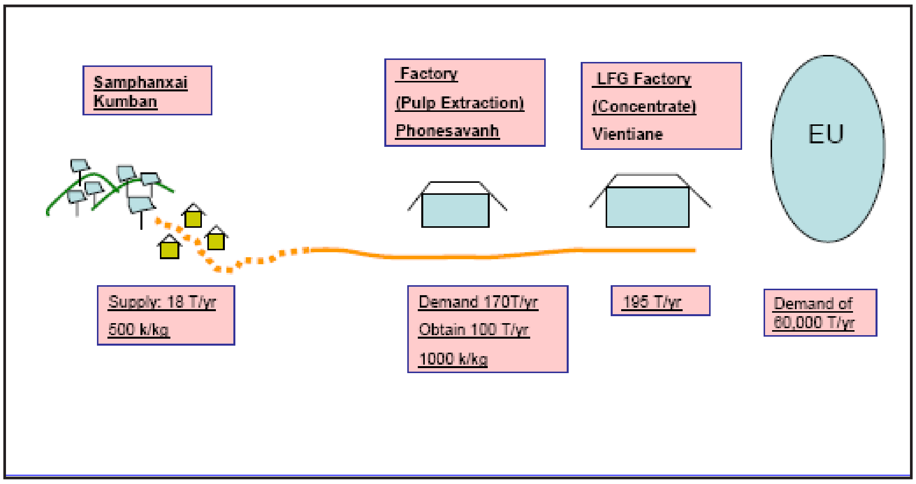

ຮູບທີ 1: ແຜນວາດຕ່ອງໂສ້ການຕະຫຼາດໝາກໝອດ

ໂອກາດຂອງໝາກໝອດ

ຂໍ້ມູນທີ່ໄດ້ຮັບຈາກການສຶກສາຕ່ອງໂສ້ການຕະຫຼາດແບບມີສ່ວນຮ່ວມ (PMCS) ໄດ້ຍົກຂຶ້ນມາສົນທະນາໃນກອງປະຊຸມວິເຄາະບັນຫາກັບທຸກພາກສ່ວນ ໃນລະບົບຕ່ອງໂສ້ການຕະຫຼາດ (SCAF) ເຊິ່ງເປັນໂອ ກາດອັນດີຂອງຊາວກະສິກອນ ໃນການເພີ່ມພູນຜົນຜະລິດກະສິກໍາ ຍ້ອນວ່າຄວາມຕ້ອງການຂອງຕະຫຼາດສູງ ແລະ ຍັງບໍ່ໄດ້ຮັບການຕອບສະໜອງຢ່າງເຕັມເມັດເຕັມໜ່ວຍເທື່ອນອກຈາກນີ້ ທາງໂຮງງານ ໄດ້ສະເໜີໂອກາດສະເພາະດ້ານດັ່ງນີ້

- ໂຮງງານຊ່ວຍເຫຼືອແນວພັນ ແລະ ການຝຶກອົບຮົມເຕັກນິກການປູກໝາກໝອດ ເພື່ອເພີ່ມປະສິດທິພາບໃນການສະໜອງສິນຄ້າແທນການເກັບໝາກໝອກຈາກປ່າ.
- ໂຮງງານຮັບປະກັນລາຄາເກັບຊື້ 1,000 ກີບ/ກິໂລ ຢູ່ໜ້າໂຮງງານ ແລະ 500 ກີບ/ກິໂລ ຢູ່ໜ້າສວນປູກ ໂດຍຜ່ານຜູ້ເກັບຊື້ໃນທ້ອງຖິ່ນທີ່ໄດ້ເຮັດສັນຍາກັບໂຮງງານ.

ຖ້າຜົນຜະລິດຢ່າງຕ່ຳມີ 4 ໂຕນ/ເຮັກຕາ ແລະ ລາຄາໜ້າສວນ 500 ກີບ/ກິໂລ ຊາວກະສິກອນກໍ່ຈະມີ ລາຍຮັບຢ່າງນ້ອຍ 2,000,000 ກີບ/ເຮັກຕາ. ນອກນັ້ນຍັງໄດ້ປຶກສາຫາລືກ່ຽວກັບໂອກາດທີ່ຊາວກະສິກອນສາມາດຂາຍໃຫ້ກັບໂຮງງານໂດຍກົງ.

ຖ້າຊາວກະສິກອນມີລະບົບບໍລິຫານຈັດການທີ່ດີ ກໍ່ຈະສາມາດເກັບກ່ຽວຜົນຜະລິດໄດ້ 2 ຄັ້ງ/ປີ ແລະ ເຮັດໃຫ້ໂຮງງານສາມາດຂະຫຍາຍການຜະລິດຈາກ 3 ເດືອນ/ປີມາເປັນ 6 ເດືອນ/ປີ ແລະ ໄດ້ຮັບຜົນ ຕອບແທນຈາກການລົງທຶນສູງຂຶ້ນ. ເພື່ອສະໜອງຄວາມ ຕ້ອງການຂອງໂຮງງານກໍ່ຄື 170 ໂຕນ/ປີ ຊາວກະສິກອນຈະຕ້ອງປູກໃນເນື້ອທີ່ 20-40 ເຮັກຕາ ພ້ອມນີ້ການຂະຫຍາຍໂຮງງານ ແລະ ການປັບປຸງການຜະລິດ ຈະເຮັດໃຫ້ແຂວງສາມາດເຂົ້າເຖິງຕະຫຼາດໃຫຍ່ໃນທະວີບເອີລົບໄດ້.

ຖ້າຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໄດ້ດັ່ງນີ້ແລ້ວຈະເຮັດໃຫ້ໝາກໜອດກາຍເປັນພືດເສດຖະກິດທີ່ສຳຄັນຂອງແຂວງ ແລະ ເປັນທາງເລືອກອີກອັນໜຶ່ງສຳລັບຊາວກະສິກອນບາງຈຳນວນເພື່ອທົດແທນການຖາງປ່າເຮັດໄຮ່ໄດ້.

ຜົນກະທົບຂອງຕ່ອງໂສ້ການຕະຫຼາດໝາກໜອດ (2005-2007)

ໃນລະຫວ່າງກອງປະຊຸມ SCAF ໂຮງງານເຫັນດີຊ່ວຍເຫຼືອດ້ານອຸປະກອນ ແລະ ເຕັກນິກການປູກໝາກໜອດໃຫ້ຊາວກະສິກອນ. ຍ້ອນວ່າຕະຫຼາດບໍ່ມີຄູ່ແຂ່ງໃນການເກັບຊື້ເຮັດໃຫ້ໂຮງງານກ້າລົງທຶນໃສ່ການຜະລິດສຳລັບຊາວກະສິກອນການພົວພັນກັບ ໂຮງງານໝາຍເຖິງການມີຕະຫຼາດຮອງຮັບທີ່ໝັ້ນຄົງ ແລະ ເປັນປັດໃຈທີ່ສຳຄັນເຮັດໃຫ້ເຂົາເຈົ້າຕັດສິນໃຈທຳການຜະລິດ.

ພະນັກງານສົ່ງເສີມກະສິກຳ ໄດ້ຈັດ ການທັດສະນະສຶກສາໃຫ້ຊາວກະສິກອນ ເພື່ອສຶກສາການປູກໝາກໜອດ ຂອງໂຮງງານ ແລະ ຜູ້ຈັດການໂຮງ ງານໄດ້ມອບແນວພັນ ແລະ ເດີນທາງໄປຝຶກອົບຮົມໃຫ້ຊາວກະສິກອນຢູ່ ເມືອງຄູນດ້ວຍຕົວເອງ ຫົວຂໍ້ຝຶກອົບຮົມລວມມີການກ້າແກ່ນການສ້າງຮາວໃຫ້ໝາກໜອດ ແລະ ການຕັດແຕ່ງເຄືອ.

ຮູບທີ 2. ການສະໜັບສະໜູນຈາກພາກເອກະຊົນ ຫົວໜ້າໂຮງງານສະໜອງແນວພັນໝາກໜອດ ໃຫ້ແກ່ຊາວກະສິກອນ ແລະ ການອົບຮົມເພື່ອຮັບປະກັນການສະໜອງວັດຖຸດິບປ້ອນໂຮງງານ.

ການຂະຫຍາຍການຜະລິດ

ເມື່ອໄດ້ຮັບແຈ້ງການຈາກຫົວໜ້າກຸ່ມບ້ານ ຊາວກະສິກອນກຸ່ມບ້ານສຳພັນໄຊກໍ່ພ້ອມໃຈກັນເຂົ້າຮ່ວມກອງປະຊຸມວິເຄາະຕ່ອງໂສ້ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມ (SCAF) ຜົນໄດ້ຮັບໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນຄວາມສົນໃຈຂອງຊາວກະສິກອນ ເຊິ່ງນອກຈາກ 5 ບ້ານທີ່ເລືອກເອົາໝາກໜອດເປັນຜະລິດຕະພັນບູລິມະສິດແລ້ວຍັງມີອີກ 3 ບ້ານທີ່ມີຄວາມສົນໃຈ. ໃນນີ້ໄດ້ສະໜອງແນວພັນ ແລະ ຈັດການຝຶກອົບຮົມໃຫ້ຊາວກະສິກອນ 168 ຄົວເຮືອນໃນ 8 ບ້ານ ແລະ ຊາວກະສິກອນກໍ່ໄດ້ຈັດຕັ້ງການປູກໝາກໜອດ ລວມເນື້ອທີ່ທັງໝົດມີ 54 ເຮັກຕາ.

ຜົນຜະລິດຂອງຊາວກະສິກອນມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນ ໃນຈຳນວນ 168 ຄົວເຮືອນ ມີພຽງແຕ່ 31 ຄົວ ເຮືອນທີ່ເອົາໃຈໃສ່ເບິ່ງແຍງບົວລະບັດສວນປູກເຮັດຮົ້ວອ້ອມສວນປ້ອງກັນສັດ ແລະ ຕັດແຕ່ງເຄືອໝາກໜອດ ແລະ ມີພຽງ 18 ຄົວເຮືອນຈາກ 2 ບ້ານທີ່ມີຜົນຜະລິດທີ່ມີຄຸນນະພາບ ແລະ ຍືນຍົງ. ຜົນຜະລິດຈາກການເກັບກ່ຽວເຫັນໄດ້ຢ່າງຈະແຈ້ງວ່າ ໃນເນື້ອທີ່ 11.5 ເຮັກຕາ ໄດ້ຮັບຜົນຜະລິດສະເລ່ຍ 3.2 ໂຕນ/ເຮັກຕາ ບາງຈຳນວນໄດ້ຮັບຜົນຜະລິດສູງເຖິງ

5 ໂຕນ/ເຮັກຕາ. ຖ້າລວມເອົາຜົນຜະລິດຈາກສອງລະດູ (ເດືອນພຶດສະພາຫາເດືອນກໍລະກົດ ແລະ ເດືອນກັນຍາຫາເດືອນພະຈິກ) ສາມາດເກັບກ່ຽວໄດ້ 36.8 ໂຕນ ຫຼາຍກວ່າການເກັບໝາກໝອດຈາກປ່າສອງເທົ່າ.

ລາຍການ	ປູກ	ຕັດແຕ່ງເຄືອ	ເກັບກ່ຽວ	ມີທ່າອ່ຽງດີຂຶ້ນ	ປະປ່ອຍ
ເນື້ອທີ່ປູກ (ຮຕ)	54	17.5	11.5	30.4	6.5
ຈຳນວນບ້ານ	8	5	5	8	-
ຈຳນວນຄອບຄົວ	168	31	18	91	46

ຕາຕະລາງ 1. ການປູກ ແລະ ເກັບກ່ຽວໝາກໝອດ (2006 - 2007)

ສາຍເຫດ ແລະ ປັດໃຈຕ່າງໆທີ່ເຮັດໃຫ້ຜົນຜະລິດສ່ວນຫຼາຍຕົກຕ່ຳມີ ໝາກໝອດຊຸ້ນ ບໍ່ໄດ້ເຮັດໃຫ້ຕົ້ນໝາກໝອດຕາຍແຕ່ເຮັດໃຫ້ຜົນຜະລິດບໍ່ໄດ້ດີ, ບໍ່ເຮັດຮົ້ວອ້ອມ ຫຼື ບໍ່ລ້ອມແປງຮົ້ວ ແລະ ບໍ່ຕັດແຕ່ງເຄືອໃຫ້ມີເຄືອໃໝ່ເກີດຂຶ້ນ. ໃນປີ 2007 ບັນຫາໃໝ່ທີ່ເກີດຂຶ້ນແມ່ນແມງໄມ້ທີ່ທຳລາຍລຳຕົ້ນ ແລະ ເຄືອໝາກໝອດດ້ານ. ຊາວກະສິກອນຈຳນວນໜຶ່ງມີແນວຄິດຄອຍຄອຍການຊ່ວຍເຫຼືອປັບປຸງໜານປູກຫຼັງການເກັບກ່ຽວແຕ່ບາງຈຳນວນໄດ້ດຳເນີນການປັບປຸງໜານດ້ວຍຕົນເອງ ແລະ ໄດ້ຮັບຜົນຈາກການຜະລິດດັ່ງກ່າວຫຼາຍກວ່າ.

ການປ່ຽນແປງພຶດຕິກຳການຄ້າຂາຍ

ເພື່ອຮອງຮັບຜົນຜະລິດຈາກແຂວງຊຽງຂວາງ ພໍ່ຄ້າໃໝ່ຈາກ ວຽງຈັນໄດ້ພະຍາຍາມສ້າງໂຮງງານສະກັດໝາກໝອດຂຶ້ນທີ່ເມືອງຄູນ. ການແຂ່ງຂັນທາງທຸລະກິດດັ່ງກ່າວ ອາດເປັນຜົນດີໃຫ້ຊາວກະສິກອນໃນໄລຍະສັ້ນ ແຕ່ໃນໄລຍະຍາວ ມັນອາດຫຼຸດຜ່ອນຄວາມສົນໃຈຂອງນັກລົງທຶນໃນການສະໜັບສະໜູນຊາວກະສິກອນ. ເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫານີ້ໄດ້ມີການສະເໜີບັນຫາດັ່ງກ່າວໃນກອງປະຊຸມກຸ່ມບ້ານ ມີຜູ້ຕາງໜ້າຈາກບ້ານທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ໂຮງງານໂພນງາມໃຕ້ອຳນາດການປົກ ຄອງທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ທ່ານຮອງເຈົ້າເມືອງເຂົ້າຮ່ວມ. ການແກ້ໄຂບັນຫາດັ່ງກ່າວແມ່ນໃຫ້ໂຮງງານໂພນງາມໃຕ້ໄດ້ຮັບບູລິມະສິດ ເກັບຊື້ໝາກໝອດ ກ່ອນໂຮງງານອື່ນເພາະທາງໂຮງງານເປັນຜູ້ລົງທຶນລົງແຮງ ແຕ່ກໍ່ຕ້ອງມີການເຊັນສັນຍາກັບ ຊາວກະສິກອນເພື່ອເປັນລາຍລັກອັກສອນຢັ້ງຢືນ ແຕ່ໃນທີ່ສຸດແລ້ວທາງໂຮງງານເອງ ເປັນຜູ້ປະຕິເສດການເຮັດສັນຍາແຕ່ຫັນໜ້າໄປພົວພັນກັບແຂວງຫົວພັນ ແລະ ປະເທດຈີນ ເປັນແຫຼ່ງສະໜອງໝາກໝອດໃຫ້.

ເຖິງວ່າເປັນແນວນັ້ນກໍ່ຕາມ ຄວາມສົນໃຈຈາກພໍ່ຄ້າລາຍອື່ນຍັງສູງຢູ່ ແລະ ເຮັດໃຫ້ການຊື້-ຂາຍໝາກໝອດສູງຂຶ້ນເຖິງ 6 ໂຕນໃນປີ 2007. ການແຂ່ງຂັນທາງທຸລະກິດກໍ່ເຮັດໃຫ້ລາຄາໝາກໝອດເພີ່ມຂຶ້ນ ຢ່າງໄວວາໃນການເກັບກ່ຽວຜົນຜະລິດຄັ້ງທີສອງໃນປີ 2007 ເຊິ່ງຊາວກະສິກອນສາມາດຂາຍໄດ້ໃນລາຄາ 1,500 - 2,000 ກີບ/ກິໂລ (ລາຄາຈາກສວນປູກ). ໝາກໝອດຈຳນວນໜຶ່ງຖືກສົ່ງເຂົ້າໂຮງງານ ແຕ່ສ່ວນຫຼາຍແມ່ນສົ່ງຂາຍໃນຕະຫຼາດຕ່າງໆ. ອີງໃສ່ລາຄາດັ່ງກ່າວ ຊາວກະສິກອນທີ່ສາມາດເກັບກ່ຽວໝາກໝອດໄດ້ 4 ໂຕນ ກໍ່ສາມາດສ້າງລາຍຮັບໄດ້ 6 - 8 ລ້ານກີບ.

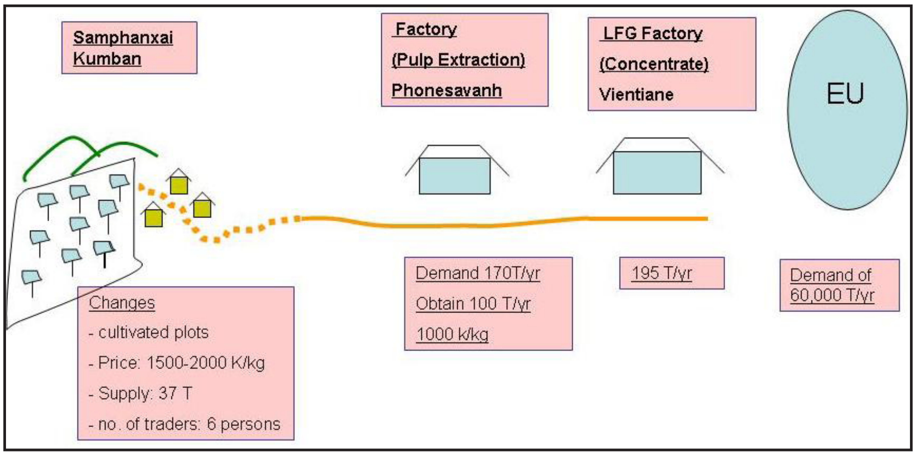

Figure 3. Significant changes achieved. Farmers have begun to cultivate passion-fruit; the farm-gate price has increased by x3 and supply has more than doubled.

ສະພາບການຜະລິດໃນປະຈຸບັນ

ໃນປະຈຸບັນສະພາບການຕ່າງໆ ຂອງຕ່ອງໂສ້ການຕະຫຼາດຂອງໝາກໜອດ ໃນກຸ່ມບ້ານສຳພັນໄຊ ເມືອງ ຄູນ ແຂວງຊຽງຂວາງ ສາມາດສະຫຼຸບລວມໄດ້ດັ່ງລຸ່ມນີ້:

ການສະໜອງໝາກໜອດ

ການປູກໝາກໜອດ ເປັນອີກທາງເລືອກໜຶ່ງນອກຈາກການເຂົ້າເກັບເອົາຜົນຜະລິດໃນປ່າໃນຂະນະທີ່ຊາວກະສິກອນຈຳນວນໜຶ່ງມີຜົນຜະລິດຕ່ຳ ຊາວກະສິກອນບາງຄົວເຮືອນໄດ້ຕັ້ງໜ້າເອົາໃຈໃສ່ບົວລະບັດຮັກສາສວນໝາກໜອດຂອງເຂົາເຈົ້າເປັນຢ່າງດີ ແລະ ເປັນເຫດຜົນທີ່ເຮັດໃຫ້ໄດ້ຮັບຜົນຜະລິດບໍ່ຕ່ຳກວ່າ 3,2 ໂຕນ/ເຮັກຕາ. ຖ້າເອົາລາຄາໝາກໜອດມາຄິດໄລ່ແລ້ວເຫັນວ່າຖ້າລາຄາໝາກໜອດ 1,500 ກີບ/ກິໂລ ກໍ່ຈະສ້າງລາຍຮັບໄດ້ເຖິງ 4,800,000 ກີບ/ເຮັກຕາ.

ການປູກໝາກໜອດຂອງຊາວກະສິກອນໄດ້ອີງໃສ່ວິທີການທີ່ໂຮງງານແນະນຳ ແຕ່ບາງຄັ້ງກໍ່ມີບັນຫາທາງ ດ້ານເຕັກນິກວິຊາການ ແລະ ບັນຫາອື່ນໆທີ່ຊາວກະສິກອນບໍ່ສາມາດແກ້ໄຂໄດ້ໃນຂະບວນການຈັດການ ຂອງເຂົາເອງ. ທັງໝົດນີ້ຖືວ່າເປັນປະສົບການທີ່ດີ ທີ່ສາມາດນຳສະເໜີໃນເວລາມີກອງປະຊຸມລະດັບກຸ່ມບ້ານ. ບາງບັນຫາເຊັ່ນແມງໄມ່ທຳລາຍຜົນຜະລິດ ຄວນມີການແນະນຳທາງເຕັກນິກວິຊາການສະເພາະດ້ານ ແລະ ຄວນມີການປະເມີນວິຊາການກ່ຽວຂ້ອງກັບຜົນຜະລິດເພື່ອເປັນແນວທາງປັບປຸງແກ້ໄຂໃນອານາຄົດ.

ການຊື້-ຂາຍ

ການຊຸກຍູ້ການຜະລິດທີ່ຊາວກະສິກອນໄດ້ຮັບຈາກພາກເອກະຊົນເຊັ່ນ ອຸບປະກອນແນວພັນ ແລະ ການຝຶກອົບຮົມຕ່າງໆ ໄດ້ປ່ຽນແປງການເກັບໝາກໜອດຈາກປ່າໃນເມື່ອກ່ອນມາ ເປັນວິສາຫະກິດກະສິກຳສິ່ງຂາຍໃນທ້ອງຕະຫຼາດ. ເຖິງແມ່ນວ່າໂຮງງານໂພນງາມໃຕ້ບໍ່ໄດ້ເຮັດສັນຍາຊື້-ຂາຍໂດຍກົງກັບຊາວກະສິກອນກໍ່ຕາມ ໂຮງງານກໍ່ໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດຈາກການຊື້ຜະລິດຕະພັນຈາກຜູ້ເກັບຊື້ລາຍຍ່ອຍ. ການບໍລິຫານຈັດການຂອງໂຮງງານໂພນງາມໃຕ້ແມ່ນບົດຮຽນອັນດີໃນການຊຸກຍູ້ການມີສ່ວນຮ່ວມ ຈາກພາກເອກະຊົນອື່ນໆ ໃນຕ່ອງໂສ້ຜະລິດຕະພັນໝາກໜອດ.

ການປູກໝາກໜອດທີ່ມີການຄໍ້າປະກັນການສະໜອງສິນຄ້າທີ່ແນ່ນອນສາມາດສ້າງຄວາມສິນໃຈຈາກພໍ່ຄ້າໄດ້ການແຂ່ງຂັນທາງການຄ້າກໍ່ສົ່ງຜົນໃຫ້ລາຄາໝາກໜອດໜ້າສວນເພີ່ມຂຶ້ນຈາກ 500 ກີບ/ກິໂລ ເປັນ 1,500 - 2,000 ກີບ/ກິໂລ. ຜົນໄດ້ຮັບດັ່ງກ່າວນີ້ເຮັດໃຫ້ຊາວກະສິກອນຫັນມາສົນໃຈການປູກຝັງຜະລິດຕະພັນກະສິກຳອື່ນໆອີກ.

ບົດຮຽນທີ່ຖອດຖອນໄດ້

ການປູກໝາກໜອດໃນແຂວງຊຽງຂວາງສາມາດຖອດຖອນບົດຮຽນໃຫ້ແກ່ການປູກພືດຊະນິດອື່ນໃນຫຼາຍເຂດດັ່ງລຸ່ມນີ້:

ການປູກເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ

ຢູ່ໃນ ສ.ປ.ປ. ລາວ ມີເຄື່ອງປ່າຂອງດົງຫຼາກຫຼາຍຊະນິດພັນທີ່ສາມາດເກັບກູ້ໄດ້ ແຕ່ປະລິມານ ແລະ ຄຸນນະພາບຂອງແຕ່ລະຊະນິດກໍ່ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນ ການເອົາເຄື່ອງປ່າຂອງດົງດັ່ງກ່າວມາຂະຫຍາຍ ພັນດ້ວຍການຫັນເປັນກະສິກຳສວນປູກ ສາມາດສ້າງຜົນປະໂຫຍດໃຫ້ຊາວກະສິກອນດັ່ງນີ້:

- ການປູກເຄື່ອງປ່າຂອງດົງໃສ່ສວນ ຫຼື ຕອນດິນທີ່ແນ່ນອນ ສາມາດຮັບປະກັນຜົນຜະລິດສູງສ້າງລາຍຮັບໃຫ້ຊາວກະສິກອນ ແລະ ເພີ່ມຄວາມໝັ້ນໃຈໃຫ້ໂຮງງານແປຮູບໃນການວາງແຜນການຜະລິດ.
- ການບົວລະບັດຮັກສາທີ່ດີເຮັດໃຫ້ຊາວກະສິກອນໄດ້ຮັບຜົນຜະລິດທີ່ມີຄຸນນະພາບ ແລະ ສາມາດສະໜອງຕອບຄວາມຕ້ອງການແປຮູບຜະລິດຕະພັນໄດ້.
- ແທນທີ່ຈະເສຍເວລາເຂົ້າປ່າໄປເກັບເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ ຊາວບ້ານສາມາດໃຊ້ເວລາດັ່ງກ່າວເພື່ອເອົາໃຈໃສ່ກັບກິດຈະກຳສ້າງລາຍຮັບອື່ນໆໄດ້.

ໝາກໜອດເປັນເຄື່ອງປ່າຂອງດົງທີ່ສາມາດປູກໄດ້ງ່າຍ ແຕ່ເຄື່ອງປ່າຂອງດົງຊະນິດອື່ນໆອາດຈະບໍ່ງ່າຍຄືກັນກັບໝາກໜອດດັ່ງນັ້ນຄວນມີການສຶກສາ ແລະ ທົດລອງປູກກ່ອນທີ່ຈະຂະຫຍາຍການປູກຝັງ.

ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງພາກເອກະຊົນໃນການຜະລິດຂອງຊາວກະສິກອນ

ພໍ່ຄ້າໃນທ້ອງຖິ່ນມັກພົບພໍ້ກັບບັນຫາຫຍຸ້ງຍາກ ໃນການເກັບຊື້ຜົນຜະລິດໃຫ້ໄດ້ຕາມຄວາມຕ້ອງການດັ່ງນັ້ນເຂົາເຈົ້າຈຶ່ງມີຄວາມສົນໃຈເປັນພິເສດ ໃນການສະໜັບສະໜູນຊາວກະສິກອນໃນການປັບປຸງການສະ ໜອງຜະລິດຕະພັນ ດ້ວຍການສະໜອງອຸປະກອນການຜະລິດການຝຶກອົບຮົມທາງດ້ານເຕັກນິກ ແລະ ການຄໍ້າປະກັນຕະຫຼາດ. ແຕ່ເຖິງວ່າເປັນແນວນີ້ກໍ່ຕາມການສະໜັບສະໜູນຄືດັ່ງທີ່ກ່າວມາ ພໍ່ຄ້າກໍ່ຕ້ອງ ການຄວາມໝັ້ນໃຈວ່າພໍ່ຄ້າລາຍອື່ນຈະບໍ່ມາເກັບຊື້ຜະລິດຕະພັນເຫຼົ່ານັ້ນ. ດັ່ງນັ້ນຄວນພິຈາລະນາການ ເຮັດສັນຍາຮ່ວມກັບຊາວກະສິກອນ.

ການໝູນໃຊ້ກຸ່ມບ້ານເປັນເວທີປຶກສາຫາລື

ກຸ່ມບ້ານມີພາລະບົດບາດສຳຄັນຫຼາຍຢ່າງໃນການສະໜັບສະໜູນ ແລະ ສົ່ງເສີມການປູກໝາກໜອດ ເປັນສິນຄ້າເຊັ່ນ:

- ເປັນເວທີປຶກສາຫາລືລະຫວ່າງຊາວກະສິກອນ ແລະ ພາກເອກະຊົນ. ໃນເມື່ອກ່ອນໂຮງງານໂພນງາມໃດ້ເຄີຍພະຍາຍາມຕິດຕໍ່ພົວພັນກັບຊາວກະສິກອນໃນການປູກໝາກໜອດແຕ່ ກໍ່ບໍ່ສຳເລັດ ເມື່ອໄດ້ມີການປຶກສາຫາລືກັນ ແລະ ມີການເຂົ້າຮ່ວມ

ຕິດຕາມຈາກພະນັກງານສົ່ງເສີມກະສິກຳເມືອງ ເຮັດໃຫ້ຊາວບ້ານມີຄວາມເຊື່ອໝັ້ນວ່າທາງໂຮງງານມີເຈດຕະນາຢາກຮ່ວມມືກັບຊາວບ້ານຢ່າງແທ້ຈິງ.

- ການແລກປ່ຽນຂໍ້ມູນລະຫວ່າງບ້ານ ແລະ ກຸ່ມບ້ານເຮັດໃຫ້ມີການຮັບຮູ້ຂໍ້ມູນຂ່າວສານກ່ຽວກັບຜົນ ການສຶກສາຕ່ອງໂສ້ການຕະຫຼາດແບບມີສ່ວນຮ່ວມໃນລະດັບກຸ່ມບ້ານຫຼາຍບ້ານເລີ່ມມີຄວາມສົນໃຈ ໃນການປູກໝາກໝອດເປັນສິນຄ້າ. ໃນຂັ້ນຕໍ່ໄປກອງປະຊຸມລະດັບກຸ່ມບ້ານກໍ່ຈະເປັນເວທີປຶກສາຫາລື ແລະ ແລກປ່ຽນບົດຮຽນ ແລະປະສົບການໃນການປູກໝາກໝອດໃຫ້ໄດ້ຮັບຜົນດີ.
- ກອງປະຊຸມແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງ: ພາກສ່ວນເອກະຊົນ ຫຼື ພໍ່ຄ້າກໍ່ມີຄວາມກັງວົນໃນການສະໜອງສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະດວກຕ່າງໆ ໃຫ້ຊາວກະສິກອນເພື່ອທຳການຜະລິດເຂົາເຈົ້າຢ້ານວ່າຊາວກະສິກອນ ຈະຂາຍສິນຄ້າໃຫ້ພໍ່ຄ້າລາຍອື່ນ. ໃນຄວາມເປັນຈິງແລ້ວເມື່ອພໍ່ຄ້າລາຍອື່ນຕ້ອງການໝາກໝອດ ຈາກເຂດພື້ນທີ່ການສະໜັບສະໜູນຂອງໂຮງງານໂພນງາມໃຕ້ ທາງອຳນາດການປົກຄອງ ຈະໃຫ້ບູລິມະສິດແກ່ໂຮງງານກ່ອນແຕ່ກໍ່ກັບບັນຫາດັ່ງກ່າວ ກຸ່ມບ້ານມີພາລະບົດບາດສຳຄັນທີ່ສຸດ ໃນການອຳນວຍຄວາມສະດວກໃນການພົບປະເພື່ອຫາລືແກ້ໄຂບັນຫາຕ່າງໆຮ່ວມກັນ.

ໂຄງການພັດທະນາວິສາຫະກິດກະສິກຳຂະໜາດນ້ອຍໃນເຂດພູດອຍ (SADU)

SADU ໄດ້ຮັບທຶນຈາກ SDC ແລະ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໂດຍ NAFRI ແລະ CIAT ເພື່ອທົດລອງວິທີການແບບໃໝ່ເພື່ອໃຫ້ຊາວກະສິກອນເຂົ້າຮ່ວມໃນລະບົບຕະຫຼາດ. ກິດຈະກຳເບື້ອງຕົ້ນແມ່ນຢູ່ໃນແຂວງຊຽງຂວາງ (ເມືອງແປກ, ເມືອງຄູນ, ເມືອງພູກູດ) ແລະ ໃນແຂວງຫຼວງພະບາງ (ເມືອງຊຽງເງິນ ແລະ ເມືອງປາກແຊງ).

ຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມສາມາດຕິດຕໍ່ເອົາໄດ້ທີ່ ຫ້ອງການ CIATຂອງ NAFRI, ເວັບໄຊຂອງ NAFRI “www.nafri.org.la” ຫຼື ເວບໄຊຂອງ CIAT Asia “www.saduproject.org”